

عکس: آژانس عکس تهران

گرانی کاغذ، بازار شب عید کاسبان و تولیدکنندگان سالنامه را از رونق انداخت

سال بی سالنامه

◀ کاغذفروش ها: «کاغذهای تولید داخل به دست ما نمی رسد» ▶ سالنامه فروش ها: «تیراژهای ۱۰۰۰ تا بی به ۱۰۰ جلد رسیده است»

◀ مدیر داخلی یک چاپخانه: «امسال یک میلیارد و ۲۰۰ میلیون تومان در سفارش سالنامه‌ها ضرر کردیم»

◀ بانک‌های دولتی هزینه سررسیدهایشان را برای بازسازی مناطق زلزله زده اختصاص دادند

مطهره خرمدندان | سه ماه از افزایش ناگهانی قیمت کاغذ می‌گذرد، مسئولان وعده داده بودند اگر بار کاغذی که در گمرک است، ترخیص شود، قیمت‌ها کاهش پیدا می‌کند، اما هنوز بعد از گذشتن از آن روزها و ترخیص بارهای گمرکی، بازار کاغذ در آستانه سال نو آرام نگرفته است و به جای بازار شب عید حرف از بی‌رونقی است. قیمت‌ها بالاتر می‌روند و غیر از واردکنندگان و تولیدکنندگان و چاپخانه‌داران، این روزها فروشندگان هم می‌گویند در آستانه ورشکستگی هستند.

«سال که نو شود و حساب‌های جدید دربیاید تازه معلوم می‌شود چقدر کم آوردیم و کدامان ورشکست شدیم. نمی‌دانیم چه می‌شود. پول نیست و مردم به فکر نان و آب هستند، دغدغه‌های مردم بسیار است و دیگر چندان طالب سالنامه نیستند.»

روزهای نخست آذر سال جاری بود که قیمت کاغذ در بازار داخلی بالا رفت. دلیل افزایش ۲۰ درصدی نرخ کاغذ از سوی ناظران، توقف ثبت سفارش و واردات آن اعلام شد. «سیدحسین میرباقری»، رئیس انجمن واردکنندگان کاغذ مقوا و فرآورده‌های سلولوزی هم اعلام کرده بود که دلیل گرانی ۲۰ درصدی کاغذ و ۱۰ درصدی مقوا در بازار داخل افزایش قیمت جهانی آن است و نرخ کاغذ که پیش از این تنی ۷۵۰ تا ۸۰۰ دلار در جهان برآورد می‌شد، حالا به ۹۸۰ دلار رسیده و طبیعی است این کالا در بازار داخل گران شود، چرا که کاغذ در بازار ایران هم بیشتر وارداتی است تا این که تولیدی باشد.»

کسبه بازار کاغذفروش‌ها کاغذ را کیلویی، رولی و تنی می‌فروشند آنها که از روز نخست در جریان افزایش قیمت‌ها هستند، می‌گویند: «امسال پیش هم یک روز قیمت کاغذ ناگهانی بالا رفت و روی همان قیمت هم ماند.» به گفته کسبه تا سه ماه پیش یعنی قبل از آن که قیمت‌ها تغییر کند هر برگ کاغذ تحریر که برای تولید سالنامه‌ها هم استفاده می‌شد، حدود ۷۸ تومان بود، اما طی چند هفته این نرخ به هر برگ ۱۳۰ تومان رسید و حالا بعد از سه ماه حدود قیمت این کاغذ روی ۹۰ تا ۱۱۰ تومان ثابت شده است. در واقع افزایش قیمت اولیه ۴۰ درصد بود که طی دو ماه کاهش پیدا کرد و از اوایل اسفند با افزایش ۲۰ درصدی ثابت ماند.

احمد، یکی از فروشندگان سالنامه در خیابان ظهیرالاسلام می‌گوید: «امسال خیلی کمتر از پار سال کار چاپ کردیم، خود ما پار سال یک میلیون سررسید فروختیم، اما امسال ۶۰۰ جلد بیشتر تولید نکردیم که هنوز یک سوم آن رقم فروخته‌ایم. امسال ما سررسید را ۱۰ هزار و ۵۰۰ تومان می‌خریم، ۱۱ هزار تومان می‌فروشیم تا جایی که توانستیم سودها را شکستیم اما تا حداقل اصل پول مان برنگردد، همه می‌آیند تماشا، قیمت‌ها این که می‌بینند نمی‌خردند، کارهایی که از نظر جلد و کاغذ مرغوب‌ترند هم قیمتشان نسبت به سال قبل افزایش زیادی داشته، مثلاً کار ۱۰ تومانی پار سال را الان باید ۱۹ تومان بفروشیم، البته اگر بخردند، مردم هم حق دارند، نقدی نیست، پول و رونق اقتصادی که نباشد، یکی یکی مشاغل مختلف ضرر می‌بینند و دودش به چشم همه صنوف می‌رود.»

او هنوز هزینه‌های خرید و فروش‌هایش را هم درنباورد، اما این که سه مدام ناچیند می‌زند، اما روی حرف‌هایش سبب‌های از نگرانی است: «باور کنید می‌ترسم حساب و کتاب کنم، می‌ترسم کم بیاورم، غیر از جنس‌های مغزاه ۵۰۰ میلیون جنس در انبار دارم که باید آنها را هم بفروشم به شهرستان، تازه شما حساب کنید ۶ نفر این‌جا کار می‌کنند و آخر ماه

حقوق می‌خواهند.» این روزها در میدان بهارستان و خیابان ظهیرالاسلام جایی که بورس سالنامه‌فروش‌ها و کاغذفروش‌های تهران است، بیشتر سفارش‌ها به حداقل رسیده‌اند و بازار سفارشات سالنامه مثل سال‌های قبل روی تیراژهای بالا نمی‌چرخد: «نگذار مشتری دست خالی برود. تخفیف بده، بدون پاکت بفروش، برای سفارش‌های زیاد چند عدد سالنامه کوچک رایگان بگذار، بگذار دخل بچرخد.»

آرمان اینها را به شاگرد مغزاه‌اش می‌گوید، ۱۰ سال است در این حرفه کار می‌کند و بازار شب عید را می‌شناسد: «امسال بازار از هر سال بدتر است، هر کار می‌کنیم فروشان تکان چندانی نمی‌خورد، سودهایمان را خیلی پایین آوردیم، تیراژ کسب برای تولید داخلی نیازشان را تأمین کنند، اما مسأله این جاست که برخلاف گفته مسئولان ما تولید داخلی باشد، به صورت محدود است و در اختیار ما قرار نمی‌گیرد، در نهایت ما مجبور به واردات کاغذ و عرضه آن با قیمت‌های کاذب هستیم.»

همان‌طور که مجتبی می‌گوید بازار کاغذ داخلی اوضاع مناسبی ندارد، پیش از این «فلامر ضا شجاع»، نماینده تشکل‌های صنعت چاپ استان‌های کشور هم از خالی بودن بازار کاغذ تولیدی در داخل گفته بود. «حدود ۳۵ درصد کاغذ روزنامه در داخل کشور تولید می‌شود، ولی معمولاً با کمبود کاغذ روزنامه مواجه هستیم، اما در زمینه کاغذ چاپ و تحریر توانمندی تولیدی کمتر از ۱۰ درصد داریم و مقدار کاغذ که می‌تولید می‌شود، برای چاپ کارهای تک‌رنگ مثل کتاب‌های درسی است و شرکت کاغذ مازندران هم که سال گذشته، تولید محدودی داشت با تعطیلی یکی از خط‌های تولید، عملاً هیچ تولیدی در حوزه کاغذ چاپ و تحریر ندارد و غیر از این که کیفیت آن با کاغذهای قابل استفاده یکسان نیست، تولید آن هم بسیار محدود شده می‌توان گفت تولید قابل توجهی ندارد.»

رئیس انجمن واردکنندگان کاغذ هم درباره این که از ابتدای سال جاری میلادی قیمت خمیر کاغذ در حدود ۲۵ درصد افزایش یافته است، گفت: «همین افزایش قیمت در بازارهای جهانی در بازار داخلی نیز تأثیر گذاشته است. تا پیش از بازگشایی مدارس بازار کاغذ ایران در رکود به سر می‌برد، ولی با باز شدن مدارس و رشد تقاضا برای کتب کمک درسی و همچنین چاپ سررسید و تقویم برای سال نوبه یکبار هم میزان تقاضا در این بازار افزایش پیدا می‌کند.»

است. البته علاوه بر افزایش نرخ ارز، عامل دیگر از نگاه آنها شرایطی است که برای تولیدکنندگان داخلی به سختی پیش رفته تا جایی که به دلیل زیان‌ده بودن تولید خود را بشدت کاهش داده و محدود کرده‌اند.

کاغذهای داخلی به دست ما نمی‌رسد
مجتبی یکی از مغزاه‌های کاغذفروشی عمده می‌گوید: «اتفاقاً بازار فروش ما برعکس دیگر کاسب‌ها خوب است، چون وقتی کاغذ گران می‌شود، تولیدکنندگان هم از ترس نوسان قیمت در روزهای بعد سعی می‌کنند تا جایی که ممکن است نیازشان را تأمین کنند، اما مسأله این جاست که برخلاف گفته مسئولان ما تولید داخلی نداریم یا اگر هم تولید داخلی باشد، به صورت محدود است و در اختیار ما قرار نمی‌گیرد، در نهایت ما مجبور به واردات کاغذ و عرضه آن با قیمت‌های کاذب هستیم.»

همان‌طور که مجتبی می‌گوید بازار کاغذ داخلی اوضاع مناسبی ندارد، پیش از این «فلامر ضا شجاع»، نماینده تشکل‌های صنعت چاپ استان‌های کشور هم از خالی بودن بازار کاغذ تولیدی در داخل گفته بود. «حدود ۳۵ درصد کاغذ روزنامه در داخل کشور تولید می‌شود، ولی معمولاً با کمبود کاغذ روزنامه مواجه هستیم، اما در زمینه کاغذ چاپ و تحریر توانمندی تولیدی کمتر از ۱۰ درصد داریم و مقدار کاغذ که می‌تولید می‌شود، برای چاپ کارهای تک‌رنگ مثل کتاب‌های درسی است و شرکت کاغذ مازندران هم که سال گذشته، تولید محدودی داشت با تعطیلی یکی از خط‌های تولید، عملاً هیچ تولیدی در حوزه کاغذ چاپ و تحریر ندارد و غیر از این که کیفیت آن با کاغذهای قابل استفاده یکسان نیست، تولید آن هم بسیار محدود شده می‌توان گفت تولید قابل توجهی ندارد.»

رئیس انجمن واردکنندگان کاغذ هم درباره این که از ابتدای سال جاری میلادی قیمت خمیر کاغذ در حدود ۲۵ درصد افزایش یافته است، گفت: «همین افزایش قیمت در بازارهای جهانی در بازار داخلی نیز تأثیر گذاشته است. تا پیش از بازگشایی مدارس بازار کاغذ ایران در رکود به سر می‌برد، ولی با باز شدن مدارس و رشد تقاضا برای کتب کمک درسی و همچنین چاپ سررسید و تقویم برای سال نوبه یکبار هم میزان تقاضا در این بازار افزایش پیدا می‌کند.»

سال گذشته «بوالفضل روغنی گلپایگانی»، رئیس سندیکای تولیدکنندگان کاغذ و مقوا کشور اعلام کرد ایران در مجموع به ۲ میلیون تن کاغذ نیاز دارد. در این بین ۳۵۰ هزار تن کاغذ تحریر، ۱۰۰ هزار تن کاغذ روزنامه و ۷۰۰ هزار تن کاغذ بسته‌بندی مورد نیاز است. یکی از خواسته‌های کسبه در بازار واردات کاغذ به اندازه مصرف بازار است، چرا که تولیدکنندگان کاغذ از عدم حمایت تعرفه‌ای و مشکلات مربوط به تأمین نقدینگی گلایه دارند. هر چند در فروردین‌ماه سال جاری رئیس جمهوری در بازدید از کارخانه تولید کاغذ در بهشهر از خود کفایی ایران در تولید کاغذ گفت، اما هیچ‌گاه هماهنگی لازم بین دستگاه‌های دولتی در دولت یازدهم و در ادامه دولت دوازدهم برای حمایت تعرفه‌ای از تولیدکنندگان کاغذ شکل نگرفت است.

مربوط به تأمین نقدینگی گلایه دارند. هر چند در فروردین‌ماه سال جاری رئیس جمهوری در بازدید از کارخانه تولید کاغذ در بهشهر از خود کفایی ایران در تولید کاغذ گفت، اما هیچ‌گاه هماهنگی لازم بین دستگاه‌های دولتی در دولت یازدهم و در ادامه دولت دوازدهم برای حمایت تعرفه‌ای از تولیدکنندگان کاغذ شکل نگرفت است.

شیفت‌های خالی چاپخانه‌ها

همراه با نوسانات قیمت کاغذ بازار دیگر شغل‌های وابسته به آن هم دچار تغییرات ناگهانی شد. چاپخانه‌هایی که سفارش سالنامه گرفته بودند، باید کار را تحویل می‌دادند و مجبور به تهیه کاغذ با قیمت‌های نامتعارف شدند. چاپخانه‌داران می‌گویند حدود ۷۵ درصد کار چاپ وابسته به کاغذ است و وقتی سالنامه‌ها برای فروش کم‌اند، یعنی چاپخانه‌ها کم‌کارتر شدند و تولیدکنندگان مجبور به گرفتن حداقل سود برای چرخش بازار هستند.

این روزها گران‌ترین کاغذ بازار، کاغذ گلاسه ایندر بود است با کیلویی ۶ هزار تومان و ارزان‌ترین کاغذ، کاغذ تحریر با حدود قیمت ۹۰ تا ۱۱۰ تومان که در بعضی روزها تا ۱۳۰ تومان هم معامله می‌شود. «رضا عمرانی»، مدیر داخلی یکی از چاپخانه‌های بزرگ تهران از وضع این روزهای چاپخانه‌ها و اوضاع شیفت‌های کاری خالی، بعد از گرانی کاغذ می‌گوید: «بیشتر مجلات، ماهنامه‌ها و... تیراژها و دوره انتشارها را پایین آوردند. دو هفته‌نامه‌ها، ماهنامه شدند، ماهنامه‌ها با تأخیری ۱۰ روزه چاپ شدند و بسیاری از روزنامه‌ها صفحات‌شان را کم کردند، معمولاً هر چند وقت یکبار قیمت کاغذ تغییر می‌کرد، اما الان چندسالی بود که چنین افزایشی نداشتیم. مثلاً اوایل سال، یک رول کاغذ کاهی ۲۲۰۰ تومان بود که این اواخر به ۳۵۰۰ تومان رسید. این روزها هم در مجموعه

ما گردش ماشین‌ها و چرخش کار به یک‌سوم قبل رسیده است. قبلاً بچه‌های ما دو شیفت ۱۲ ساعته، تمام وقت کار می‌کردند، اما الان که شب عید است، نهایتاً دو شیفت ۶ یا ۸ ساعته می‌آیند و تازه حجم کار هم مثل قبل نیست. ما سال‌های قبل ترازهایمان به چند برابر حالت عادی می‌رسید و معلوم بود بازار شب عید است و ورد زبان‌ها این بود که چاپخانه شب عید هستیم، اما حالا تا نیمه نخست اسفند هم بازار پررونقی نداریم.»

او می‌گوید امسال به دلیل صرف‌نظر از چاپ سالنامه بانک‌های دولتی و به دنبال آن کاهش دیگر سفارش‌های ضروری برابر با یک میلیارد و ۲۰۰ هزار تومان داشته‌اند: «سال‌های قبل چاپخانه خودمان حدود ۲ میلیارد و ۲۰۰ تومان از سالنامه‌ها درآمد داشت که امسال این رقم به ۸۰۰ میلیون رسیده است، چرا که علاوه بر بی‌رونقی بازار سفارش بسیاری از بانک‌ها یا حذف شد یا به حداقل رسید.»

هدایای هدفمند یا بان سال
فارغ از ضررهای وارد شده به کاسبان و تولیدکنندگان برخی از نهادها و شرکت‌ها چند سالی است تصمیم گرفتند هدایا و یادبودهای آخر سال را هدفمندتر از سالنامه سال‌های قبل به مشتریان یا کارمندان‌شان ارایه دهند، به‌طور مثال با وقوع زلزله کرمانشاه قرار بر آن شد تا بانک‌های دولتی هزینه سررسیدهایشان را برای بازسازی‌های این شهر بپردازند. کاغذ با قیمت‌های نامتعارف چاپ‌های خصوصی نیز همین تصمیم را اجرایی کردند، همین‌طور گروه‌های مختلف مردم‌نهاد هم با هدف کمک به ساخت مجدد، خرید کانکس و بهبود شرایط برای زلزله‌زدگان کرمانشاه از مردم خواستند تا هزینه‌های سالنامه را به عنوانی مختلف به دست مردم کرمانشاه برسانند، مثلاً گروه‌هایی را ماندازی شد که عواید خرید کتاب به جای سالنامه به دست آنها برسد یا به جای خرید سالنامه، هزینه‌ها به حساب معتبری واریز شود. بعضی شرکت‌های خصوصی آمبولانس خریدند، بعضی دیگر به جای سالنامه اپلیکیشن‌های تقویم طراحی کردند که علاوه بر تقویم، نقاط گردشگری کشور را هم معرفی می‌کند و... اما در این میان فقط بانک‌ها نبودند که

بمانند. آنهایی هم که زودتر وارد بازار هدیه و یادبودهای چاپگرین برای آخر سال شدند، این روزها حال بهتری دارند و تلاش می‌کنند مشتری‌ها را به سوی هدایای هدفمند ببرند. یادبودهایی که شاید درختی برایشان قطع نشده باشند و تا سال دیگر در قفسه‌ها خاک نخورند یا پس از گذشتن تاریخ انقضای‌شان خمیر نشوند.

کتاب و کتابخوانی» هم معرفی کنند.

با تغییرات بازار و هدفمند کردن هدایای آخر سال شرایط برای کسبانی که این برنامه‌ریزی را در پیش گرفتند، بهتر شد و حتی توانستند گام مثبتی در جهت حفاظت از محیط‌زیست و همین‌طور بالا بردن فرهنگ کتابخوانی ایچ‌اس‌اند کنند، اما کارشناسان معتقدند آنهایی که هنوز سرمایه‌گذاری‌هایشان محدود به سالنامه‌هاست دیگر برایشان مقرون به صرفه نیست. «حسن پاداشی»، عضو هیأت‌مدیره یکی از دفاتر تولید سالنامه در این باره می‌گوید: «معمولاً آخر سال همکاران قیمت‌های سرسیدها را کاهش می‌دهند تا سررسیدهایشان به فروش برسند، اما این نوع فروش، بازدهی که انتظار می‌رود را برای تولیدکننده ندارد. سال‌های گذشته تولیدکنندگان کمتر بودند و حرفه‌ای‌تر، ولی حالا دفتر‌سازها هم وارد این حوزه شده‌اند، البته هستند صحاف‌هایی هم که برای درآمد بیشتر وارد بازار سررسید شده‌اند. بسیاری از دفتر‌سازها هم جلد سالنامه‌ها را بسیار پایین‌تر از قیمت اصلی به فروش می‌رسانند و همین دلیلی برای کاهش بازدهی دیگر تولیدکنندگان سررسید است.»

از طرفی دیگر شروع هر سال، طرح‌ها و برنامه‌نویس‌ها هم دست به کار می‌شوند و اپلیکیشن‌های تقویم و برنامه‌ریزی روزانه را راهی بازار می‌کنند، نرم‌افزارهایی که خیلی‌ها آن را به سالنامه‌های کاغذی ترجیح می‌دهند، بسیاری از این آپ‌ها رایگان و تعدادی دیگر هم با هزینه‌های یک‌سوم سالنامه‌های کاغذی در اختیار مردم قرار می‌گیرد. به علاوه این که افراد نرم‌افزارها را مرتب، برنامه‌ریزی شده و دقیق می‌دانند، در واقع این نرم‌افزارها قابلیت یادآوری، تنظیم ساعت، مشخص کردن روزهای خاص و... را دارند که در سالنامه‌های کاغذی وظیفه این برنامه‌ریزی و به خاطر ماندن‌ها یا خود افراد است. در نتیجه با نصب این اپلیکیشن‌ها بسیاری از مشتریان سالنامه‌های کاغذی از چرخه خرید حذف می‌شوند و ترجیح می‌دهند کارهای روزانه‌شان را با مدیریت یادداشت کنند و حتی بدون آن که دقتی را به خود جلب‌ها کنند، همیشه در تلفن همراه یا رایانه شخصی‌شان به برنامه‌ها و اهدافشان دسترسی داشته باشند. درست همان کاری که تا چند سال پیش با سالنامه‌ها انجام می‌شد و برنامه‌ها روی کاغذ می‌آمد، حالا برای گروهی به صورت دیجیتالی انجام می‌شود. آن‌طور که مردم از آپ‌ها و نرم‌افزارها استقبال می‌کنند و از ویژگی‌های آنها هم رضایت دارند، می‌توان گفت که با افزایش تعداد این نرم‌افزارها و قابلیت‌های جدید آنها هم می‌تواند یکی از عوامل کاهش تقاضا در بازار سالنامه‌ها باشد.

با همه این شرایط پاساژها و مغازه‌های بهارستان امسال هم مثل سال‌های قبل به کارشان ادامه می‌دهند، اما این که این بار چه سودی در انتظار آنهاست از سفارشات روزهای مانده تا آخر سال مشخص می‌کند. روزهایی که می‌گویند: «کاش ورشکسته نشویم»، هر چقدر کم اما باز هم سفارش می‌گیرند تا شرایط بازار تکلی بخورد، شاگرد مغازه‌ها هم کاغذ روی دوششان می‌اندازند و سالنامه‌ها را روی هم می‌چینند به این امید که سال بعد هم سر کار بمانند. آنهایی هم که زودتر وارد بازار هدیه و یادبودهای چاپگرین برای آخر سال شدند، این روزها حال بهتری دارند و تلاش می‌کنند مشتری‌ها را به سوی هدایای هدفمند ببرند. یادبودهایی که شاید درختی برایشان قطع نشده باشند و تا سال دیگر در قفسه‌ها خاک نخورند یا پس از گذشتن تاریخ انقضای‌شان خمیر نشوند.